

Під час однієї з телефонних консультацій співрозмовник поцікавився: «Чи доречно вжити слово «досьє» у словосполученні *реєстраційне досьє*?» Відразу пригадуються відповідники — *папка*, *тека*. Не одразу можна дати правильну відповідь: яке слово тут буде на місці і точно передасть зміст? Звернімося спочатку до словників.

За тлумачним Словником української мови, слово *досьє* означає ‘зібрання документів, що стосуються якого-небудь питання, якої-небудь справи, а також папка з такими документами’ (II, 392); справа, діловодство. *Папка* — це ‘обкладинка з картону, шкіри і т. ін. для збирання паперів, малюнків, нот та ін. // Про те, що міститься в такій обкладинці’ (VI, 58). *Тека* — ‘те саме, що папка, *рідко* портфель’ (X, 57).

Усі три слова — запозичені. *Папка* — з німецької (*mappe* — картон), і перші його фіксації датуються початком XIX ст. *Досьє* — з французької (*dossier* — справа, папери). В українській мові почало вживатися в першій третині XX ст. Слово *тека* — грецького походження, воно означає ‘вмістилище, сховище’ (Словник іншомовних слів / за ред. О.С.Мельничука. — К., 1974. — С. 655).

У «Словнику чужомовних слів» І. Бойкова, О. Ізюмова та ін. *тека* тлумачиться як ‘папка на папери або книжки, портфель’ (с. 415). «Українсько-російський словник» (УРС) 1963 р. (Т. VI, 22) подає слово *тека* із значенням ‘папка, (зрідка) портфель’, а також його розмовний варіант *течка* (VI, 41). Ці лексеми зафіксовані ще у словнику Б. Грінченка «Словарь української мови» (IV, 252). Щоправда, у слові *тека* виділено лише значення *портфель*, яке у середині XX ст. було вже вторинним. Назва *тека* відома з другої половини XIX ст., про що свідчать цитати із творів, епістолярію В. Самійленка, М. Коцюбинського, О. Копиленка, Ірини Вільде та ін. Наприклад: «У шанобливій архівній тиші причаїлися роки. Покірно чекають своїх дослідників сховані в пухких *теках* драми, трагедії, подвиги і відкриття» (з журн.); «Там стояв великий стіл, завалений книгами, *теками* й загортками паперу, шматками лінолеуму...» (І.Багрянний).

Слово *досьє* в українській мові має й інше значення ‘слідча справа’, що зафіксоване лише у зазначеному вище «Словнику чужомовних слів» (с. 149). Відомі словосполучення *завести досьє*, *скласти досьє*, *на нього вже є досьє* і под., тобто йдеться про особу, що перебуває під слідством, матеріали якого укладено в папку (папки). Отже, у мовній свідомості українців семантика цього слова є конотованою, не позбавленою історичних нашарувань, воно закріплене за певною функціональною (кримінально-процесуальною) сферою вживання. Невипадково у СУМі це слово позначено ремаркою *спец.*(спеціальне). Пор. зміст таких прикладів: «Моє ж *досьє*, велике, як майбутнє, напевне, пропустив котрийсь із трутнів» (В.Стус) — про слідчу справу, документи, що стосуються особи поета Василя Стуса; «...в недалекому минулому зміст сповіді інколи осідав в *енкаведистських досьє*» (з газ.); «Третій день я читаю *досьє*. / Шелестять сторінки під руками. / Скільки *горя і муки в них є*, / Скільки *віри, надії, безтямі*» (Л. Дмитерко).

Власне українське слова *справа* синонімізується зі словами *папка*, в одному зі значень — документи, зібрання ділових паперів, *досьє*, що стосується якої-небудь особи, події (СУМ, IX, 587), пор. вислови *заводити справу*, *особова справа*.

Як видно із тлумачень, слово *папка* є ключовим і стилістично нейтральним у синонімічному ряду *папка — тека — досьє — справа*. Його відповідник *тека* (*течка*) активно вживається в новій українській літературній мові — писемній (прозі, епістолярії), усній. Назву ж *досьє* характеризує обмежене вживання. Отже, в офіційно-діловій практиці на позначення сукупності документів рекомендуємо вживати вислови *реєстраційна папка*, *реєстраційна справа*.

Світлана Библик